

Itämeren arvot – ihmisen puolella

Arto Luukkanen

Dosentti, Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen yliopistolehtori
Helsingin yliopisto

Neuvostoimperiumin tappoivat kuihtuvat aatteet ja talouden rappio. Moskovan vanhakantaisille kommunisteille jäi ainoastaan väkivalta, jota se yritti harjoittaa vielä 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa. Sekään ei lopulta auttanut.

Lopulta kun rahat loppuivat, Neuvostoliiton eri kansat muistivat, että ne olivat venäläisiä, saksalaisia, burjaatteja ja baltteja. Neuvostoliitto hajosi onneksi kypsällä tavalla, ilman suurta väkivaltaa.

EU:n imperiumi on toisenlaisten haasteiden edessä. Sen talous-, raha- ja sisäpolitiikkaa harmonisoidaan, mutta toisaalta se on alkanut osoittamaan hajoamisen merkkejä. Iso-Britannian Brexit näytti mallia ja näyttää siltä, että Puola ja Unkari haluavat säilyttää vielä 1970-luvulla läntisessä maailmassa hyväksytyn mallin ”isänmaiden Euroopasta”, jossa kansallisvaltioilla on tärkeä rooli. Niille harmonisointi on myrkkyä.

Näille entisille itäisen blokin maille Brysselin pakkovallan vastustaminen liittyy historiaan ja neuvostokokemukseen. Itä-Euroopan mailla on vielä elävässä muistissa se, miten kuoleva imperiumi yritti riistää niitä ja tuhota niiden kansallisen elämän. Sanelulla, pakolla ja väkivallalla niitä ei hevin saada kuriin. Brysselin on ollut vaikea ymmärtää näiden maiden psykologiaa ja maiden kapinallisuus on tulkittu silkkaksi rasismiksi.

Kohdellaanko Puolaa ja Unkaria kapinallisina?

Miksi nämä maat ärvelöivät? Syy välirikoon on se, että Puola ja Unkari eivät halua tunnustaa kansainvälisen rikollisuuden, mafian ja ihmissalakuljettajien oikeutta ansaita rahaa ihmiskaupalla. Ne eivät halua Italiaan tulleita ihmisjoukkoja maahansa ja vetoavat EU:n perusarvoihin ja sopimuksiin. Ne perustelevat myös kantaansa sillä, että ihmissalakuljetuksesta ja pakkomigraatiosta on tullut kannattavia rikollisen toiminnan aktiviteetteja, joita EU:n toiminta pakolaisten pakkosiirroista vastusteleviin maihin osaltaan tukee. Virallisesti. Epävirallisesti näyttää siltä, että näiden maiden väestö ei ole kerta kaikkiaan halukas jakamaan siirtolaisten virtaa, sillä ihmiset kokevat, että nämä ongelmat eivät ole heidän.

Dublinin sopimuksen mukaan pakolaiset pitäisi jättää hakemaan turvapaikkaa ensimmäiseen turvalliseen maahan. Myös EU:n korkein oikeus on hyväksynyt tämän periaatteen. Kysymys on kuitenkin miljardien bisneksistä, josta hyötyvät organisoidun rikollisuuden lisäksi myös puolihämärät tahot EU:n byrokratiassa. Kun Puola ja Unkari vetoavat konsensusperiaatteeseen ja EU:n perusarvoihin, niin Brysselin byrokraatit ja jotkut saksalaiset juristit ovat leimaavat nämä maat ns. arvoristoiksi. On mielenkiintoista huomata miten esimerkiksi Saksassa EU-mieliset juristit vaativat sitä, että Puolalta otetaan pois sen äänivalta EU:ssa.

Ongelmana on vain se, että päätös vaatisi täyden konsensuksen. Unkari ei kuitenkaan suostu tähän ja siksi juristit miettivät juuri nyt sitä voisiko tähän samaan prosessiin liittää myös Unkarin, jolloin sen myötämielisyyttä ei tarvittaisi. Kysymys on lyhyesti sanottuna valtataistelusta, jossa ei ole sääntöjä.

Mitään velvoittavia sopimuksia saada nämä ihmissalakuljetusta vastustavat maat ruotuun ei ole ja kuten meidän oma sisäministerimme Risikko totesi kuolemattomassa lausahduksessaan: *"sääntöjä ei ole ja jotkut eivät noudata niitä!"*.

Imperiumin arvot? EU:n arvot?

Historian opetus imperiumeista on tyly. Ne hajoavat. Yleensä hajoaminen tapahtuu taloudellisista syistä. Alkuvaiheen laajentumisen jälkeen niiden taloudelliset voimavarat ehtyvät. Rahan loppuessa myös sen arvot kuihtuvat: olivatpa ne liberaaleja tai autoritäärisiä, ne eivät kykene liimaamaan erilaisia etnisiä ja uskonnollisia ryhmiä yhteen.

Kun raha loppuu, arvot pyyhkäistään syrjään ja otetaan pakkokeinot käyttöön. Rahan loppuessa myös arvot kovenevat ja paljastuvat; esimerkiksi Neuvostoliiton loppuvaiheessa lahoavaa imperiumia pitivät koossa enää armeija ja erikoispalvelut, jotka yrittivät viime hetkellä vuonna 1991 elvyttää imperiumia vallankaappausryityksellä.

Imperiumeilla on ollut kauniita arvoja. Ne vaihtelivat viime vuosisadalla aina brittien *"valkoisen miehen taakasta"* ranskalaisten *"sivilisoimistehtävään"* saakka. USA:lla kohdalla puhuttiin *"vallan vastuusta"* ja *"kohtalon manifestista"*, joka johti maailmaa sen ylivaltaan.

Neuvostoliiton arvot liittyivät marxismi-leninismiin ja ajatukseen siitä, että kehitys vie kohti maailmanvallankumousta, jossa riistettyjen luokkien ihmiset siirtyvät sosialismiin vallankumouksen kautta. Uuden Venäjän kansalliset arvot eroavat näistä ja maa on omaksunut uudelleen entisen imperiaalisen Venäjän arvoja.

EU:n arvot ovat eriskummallinen sekoitus läntistä ja itäistä perinnettä. Unioni toistelee dokumenteissaan ennen I maailmansotaa vallinneiden imperiumien arvoja kuten sivistystehtävää ja rauhaa. Litania on pitkä: ihmisarvo ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo ja oikeusvaltio. Sen omien määritelmien mukaan nämä arvot yhdistävät jäsenvaltioita, eikä unioniin voi kuulua yhtään maata, joka ei tunnusta edellä mainittuja hyveitä. EU:n päätavoitteena on puolustaa näitä arvoja Euroopassa ja edistää rauhaa ja jäsenmaiden kansalaisten hyvinvointia. Ongelma on vain se, että nämä arvot ovat selektiivisiä, ts. niitä käytetään aseina tottelemattomia kohtaan.

Itämerelliset arvot?

Suomi voisi olla tässä kiistassa välittäjänä. Meille on itämerellisenä valtiona selvää, että sanelu ja ekspansiivinen arvojen tyrkyttäminen eivät käy politiikan ohjeeksi. On löydettävä kompromissi ja edettävä hitaimman kautta. Se on sitä itämerellistä yhteistyötä, jossa suurvaltojenkin on kuunneltava eikä sanelua voida harjoittaa.

Kansallisten arvojen asettaminen Brysselin ihmisarvoja vastaan vie siihen, että yhä useampi poliitikko reuna-alueilla turvautuu kansalliseen puhuntaan. Samalla mieltä kääntävä ihmissalakuljetus ja terrorismi kääntävät vähitellen ihmiset federalisaatiota vastaan.

Ainoana keinoja on toimia päättäväisesti niin, että EU palaa askeleen taaksepäin ja unionista annetaan todella muodostua *"isänmaiden Eurooppa"*, jossa erilaiset ihmiset ja kansat tuntevat olevansa osa sitä. On aivan selvää, että rikollinen ihmissalakuljetus Eurooppaan on lopetettava. Macronin idea vaikka Libyassa sijaitsevista leireistä on hyvä. Meritaksit kuuluvat Suomenlahden saaristoon – eivät Välimerelle.

Toiseksi, EU:n sanelun ja määräilyn on loputtava; itsenäisten valtioiden sisäisiin asioihin ei pidä puuttua. Se on sitä puhdasta bolsevismia ja neukkumeininkiä. Eli itämerelliset arvot kunniaan ja askel taakse hyvät EU-herrat!

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).